

Janina Repelewska-Pękalowa

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Instytut Nauk o Ziemi

20-033 Lublin, ul. Akademicka 19

XI WYPRAWA UMCS NA SPITSBERGEN

Kolejna Wyprawa Polarna UMCS pracowała w rejonie Bellsundu, na przedpolu lodowców Renarda i Scotta, tradycyjnie — w oparciu o bazę w Calypsobyen. Celem w sezonie letnim 1996 r. była realizacja dwu przedsięwzięć: kontynuacji badań rozpoczętych w 1986 r., a dotyczących środowiska geograficznego NW części Ziemi Wedela Jarlsberga oraz — przygotowanie i prezentacja stanowisk w części terenowej międzynarodowej konferencji. „Barents, Spitsbergen, Arctic”, zorganizowanej z okazji 400-lecia odkrycia Spitsbergenu przez W. Barentsa.

Wyprawa trwała 42 dni (30.06–10.08 1996) i wzięli w niej udział: *prof. dr hab. Kazimierz Pękała* i *dr Janina Repelewska-Pękalowa* z Instytutu Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, *prof. Vadim F. Starkov* i *inż. Evgeniy Zimin* z Instytutu Archeologii Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie oraz *dr Marek E. Jasiński* z Instytutu Archeologii Uniwersytetu w Trondheim. Uczestnicy dotarli na Spitsbergen samolotem do Longyearbyen, a następnie helikopterem do Calypsobyen. Żywność zakupiona w Polsce mogła zostać dostarczona dzięki uprzejmości Instytutu Oceanologii PAN oraz Kapitana r/v „Oceania”. Było to szczególnie istotne, gdyż — jak się okazało już na miejscu — zapasy żywności pozostawione w Calypsobyen w 1995 r. uległy prawie całkowitemu zniszczeniu w efekcie wiosennej (?) wizyty niedźwiedzia.

Poważne utrudnienie w pracy stanowił pak, który był bardzo zwarty i opuścił fiord dopiero w końcu lipca.

Badania w sezonie letnim 1996 r. dotyczyły dynamiki czynnej warstwy zmarzliny i rozwoju współczesnych procesów morfogenetycznych. Wykonywano systematyczne pomiary wybranych elementów meteorologicznych. Prowadzono były prace na stanowiskach archeologicznych w Renardodden.

Warto przypomnieć, że wspólne badania z norwesko-rosyjskim zespołem archeologów prowadzone są w ramach Wypraw UMCS od roku 1991, a ich efektem jest kilka publikacji. W 1996 r. zostały one zaprezentowane na międzynarodowej konferencji „Barents, Spitsbergen, Arctic”, która odbyła się w Barentsburgu w dniach 1–8.08.1996. Na konferencji tej został przedstawiony referat (M. E. Jasiński, J. Repelewska-Pękalowa, K. Pękała — „The role of archaeological localities in the estimation of geodynamic processes of Recherche Fjord coastal zone — Bellsund, Spitsbergen, Svalbard”) opracowany w oparciu o kilkuletnią serię badań. W części terenowej konferencji odbyła się

prezentacja stanowisk archeologicznych Renardodden i Renard 1, zlokalizowanych na południowym obrzeżeniu fiordu Recherche oraz stanowiska w Zatoce Svarthameren po wschodniej stronie tegoż fiordu. Uczestnicy międzynarodowej konferencji odwiedzili również Calypsobyen, gdzie dokonano podsumowania sesji terenowej.

Podróż powrotna ze Spitsbergenu do kraju rozpoczęła się i zakończyła 10 sierpnia 1996 r., już „jak zwykle” drogą lotniczą z Longyearbyen *via* Tromsø, Oslo Kopenhaga do Warszawy.

Henryk Gurgul

Uniwersytet Szczeciński
Zakład Fizyki Morza
71-451 Szczecin, ul. Wielkopolska 15

**SPRAWOZDANIE Z BADAŃ PRZEPROWADZONYCH PODCZAS
REJSU r/v „OCEANIA” (6.06.1996–9.08.1996)**

Trasa statku prowadziła z Gdańska przez Kilonię, Cieśniny Duńskie, Morze Norweskie, Tromsø, północno-wschodnią część Oceanu Atlantyckiego, Wyspę Niedźwiedzią, Spitsbergen, Morze Grenlandzkie, Ocean Atlantycki i powrót do Gdańska.

Podczas rejsu wykonano badania zawiesin mineralnych, zawiesin organicznych i cząsteczek emulsji substancji ropopochodnych. Próbkę wody pobierane były powierzchniowo do głębokości ok. 0,5 m. Następnie próbki te badano mikroskopowo przy powiększeniu 1000×. Wykonano też pomiary średnic zawiesin, zliczono ich ilość w poszczególnych klasach rozmiarów, określono ilość zawiesin w jednostce objętości. Szczególną uwagę zwrócono na obszary morskie przyległe do Zachodniego Spitsbergenu, fiordów Spitsbergenu oraz obszarów Morza Grenlandzkiego.

Wykonane badania pozwolą na określenie właściwości optycznych wody morskiej, na rozpoznanie zjawisk dynamicznych i termodynamicznych zachodzących w morzu, bioprodukcję pierwotną oraz stopień zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi przebadanych zbiorników wodnych. Równocześnie badania te wykazały, że zawiesiny występujące w wodzie morskiej mogą być traserami prądów morskich.

Obok wielu innych badań prowadzonych podczas tego rejsu przez pracowników Instytutu Oceanologii PAN w Sopocie omówione tu pokrótce badania wykonane były przez autora.